

چشم‌گرسنگان جهان به دورریز غذای ماست

پیشرفت‌های رو به گسترش صنعت و فناوری در جهان امروزی باعث شده بسیاری از ما، سازه‌های سر به فلک کشیده و زندگی اشرافی را که در آنها در جریان است، ببینیم و در عین حال حتی به این موضوع فکر نکنیم که در کنار این مصادیق پیشرفت انسان مدرن، این روزها بیش از هر زمان دیگری ساکنان زمین از گرسنگی رنج می‌برند و می‌میرند.

جام جم آنلاین: پیشرفت‌های رو به گسترش صنعت و فناوری در جهان امروزی باعث شده بسیاری از ما، سازه‌های سر به فلک کشیده و زندگی اشرافی را که در آنها در جریان است، ببینیم و در عین حال حتی به این موضوع فکر نکنیم که در کنار این مصادیق پیشرفت انسان مدرن، این روزها بیش از هر زمان دیگری ساکنان زمین از گرسنگی رنج می‌برند و می‌میرند. حقیقت این است که جهان در ضربه‌های هولناک و ویرانگر فقر و گرسنگی فرو رفته و آشوبی از حسرت یک تکه نان و مقداری آب در اقصانقاط این کره خاکی به پا شده است. چنانچه سازمان‌های معتبر می‌گویند در حال حاضر 200 میلیون کودک به سوءتغذیه مبتلا هستند و در هر دقیقه 30 نفر به علت گرسنگی، جان خود را از دست می‌دهند.

در جهان بظاهر متمدن امروزی، گرم‌تر شدن کره زمین، افزایش بهای غلات و مبارزه برای تصاحب هرچه بیشتر زمین، مشکل تامین مواد غذایی را بیش از پیش کرده که همین موضوع شکاف میان گرسنگان و سیران عالم را دوچندان می‌کند و به این ترتیب در حالی که در کشورهای صنعتی سالانه میلیون‌ها تن مواد غذایی دور ریخته می‌شود، در جایی دیگر همچون آفریقا، قطعه‌ای نان می‌تواند جان کودکی را نجات دهد. به عنوان مثال گفته می‌شود هر ساله در اتحادیه اروپا ۹۰ میلیون تن ماده غذایی دور ریخته می‌شود که دور ریختن چند تن پرتقال به علت رسیده بودن زیاد یا خارج کردن حجم زیادی از گوجه‌فرنگی به دلیل آن‌که پس از بررسی با اسکنرهای خاص، رنگ آنها با رنگ دلخواه مطابقت نداشته، بخشی از بهانه‌هایی است که به دور ریختن محصولات غذایی منتج می‌شوند.

محصولات اینچینی در حالی به جرم بازپسند نبودن دور ریخته می‌شوند که با دورریز بی‌رویه مواد غذایی نه تنها گرسنگانی که در حسرت غذا هستند، نادیده گرفته می‌شوند؛ بلکه حجم زیاد مواد دورریز باعث گرم‌تر شدن کره زمین می‌شود که البته همین موضوع هم عاملی است تا صدماتی مضاعف به طبقات ضعیف اجتماع وارد شود و نکته جالب این است که به نصف رساندن پسماندهای غذایی، انتشار بسیاری از گازهای زیان‌آور را کاهش می‌دهد. درست مانند این‌که استفاده از خودروها را به نصف رسانده باشیم.

گرسنگی ادامه دارد

سازمان تغذیه جهانی وابسته به سازمان ملل (فاو) چندی پیش اعلام کرد بیش از یک میلیارد نفر در جهان از گرسنگی رنج می‌برند، در حالی که گفته می‌شود تنها با غذایی که در اروپا و آمریکای شمالی دور ریخته می‌شود، گرسنگان جهان را 3 بار می‌توان سیر کرد. البته به نظر می‌رسد آمار گرسنگی و مرگ‌ومیر ناشی از این معضل حیاتی همچنان ادامه داشته و قرار نیست در آینده شاهد مواردی از این دست نباشیم. بخصوص این‌که پیش‌بینی می‌شود تا سال ۲۰۵۰ جمعیت کره زمین به ۹ میلیارد نفر خواهد رسید که البته ۹۷ درصد این جمعیت در کشورهای جهان سوم و توسعه نیافته متولد خواهند شد که امروز از گرسنگی در رنج هستند.

برای پیشگیری از بروز چنین فاجعه‌ای فاو نسبت به کاهش پسماندهای غذایی هشدار و در آخرین بیانیه خود تاکید کرده از آنجا که یک سوم مواد غذایی که سالانه در جهان تولید می‌شود (معادل 1/3 میلیارد تن) تبدیل به زباله شده و هدر می‌رود باید از ایجاد این پسماندهای غذایی جلوگیری کرد.

این در حالی است که بخش وسیعی از مواد غذایی که در کشورهای در حال توسعه تولید می‌شوند، هنگام تولید یا برداشت محصول هدر می‌رود و در کشورهای صنعتی خرده‌فروشان و مصرف‌کنندگان حجم وسیعی از مواد قابل خوردن را راهی سطل‌های زباله می‌کنند. به این ترتیب اکثر کشورهای توسعه یافته یا حتی در حال توسعه جهان، در زباله‌سازی مواد خوراکی سهم یکسانی دارند؛ به طوری که سالانه به طور متوسط در کشورهای صنعتی 670 میلیون تن، در کشورهای در حال توسعه 630 میلیون تن و در کشورهای ثروتمند 222 میلیون تن مواد غذایی هدر می‌رود. این در حالی است که کل مواد غذایی تولیدی کشورهای واقع در صحرای آفریقا 230 میلیون تن است.

فیلم #171; طعم زباله (Taste the Waste); با نگاهی به این افراط و تفریط‌ها از هفته گذشته روی پرده سینماهای آلمان رفته است تا با بازگو کردن آمارهای روشن و حقایقی تکان‌دهنده، بیننده را مسحور خود کند و به فکر وادارد.

نکته: فیلم #171; طعم زباله (Taste the Waste); حاوی تصاویری از انبوه مواد غذایی در سوپرمارکت‌ها و ماشین‌آلاتی است که هر روزه مازاد مواد غذایی را به محل‌های دفن زباله‌های شهری می‌ریزند

این فیلم حاوی تصاویری از انبوه مواد غذایی در سوپرمارکت‌ها و ماشین‌آلاتی است که هر روزه مازاد مواد غذایی را به محل‌های دفن زباله‌های شهری می‌ریزند؛ البته آنچه والتین تورن، سازنده این فیلم بیان می‌کند تازگی ندارد. کما این‌که پیش از این نیز بارها موارد مشابهی به تصویر کشیده شده‌اند؛ اما آنچه در فیلم طعم زباله جدید محسوب می‌شود این است که فیلم راهکارهایی را برای خروج از این هدررفت عظیم مطرح کرده است.

در این فیلم از زبان افراد مختلف می‌شنویم پسماند مواد غذایی حدود ۱۵ درصد انتشار گاز متان در اتمسفر را موجب می‌شود و دورریز بی‌رویه مواد غذایی به گرم‌تر شدن کره زمین کمک می‌کند. در نهایت هم فیلم با این جمله تکان‌دهنده تمام می‌شود که «؛با غذایی که در اروپا و آمریکای شمالی دور انداخته می‌شود، گرسنگان جهان را 3 بار می‌توان سیر کرد.«؛

در کنار نمایش چنین واقعیت‌هایی، عده‌ای بر این باور خود پافشاری می‌کنند که کره زمین برخلاف تصور، بارور است و می‌تواند غذای جمعیت بیشتری را نیز تامین کند. در میان این افراد، کارشناسان سرشناس و صاحب‌نظری هم هستند که همچنان امیدوارند با مدیریت صحیح می‌توان جلوی هدررفت محصولات کشاورزی را گرفت. به عنوان مثال آنها معتقدند هدررفت محصولات کشاورزی در کشورهای در حال توسعه ۴۰ درصد است که می‌توان با ابزارهایی مانند تقویت دانش مرتبط با کشاورزی، استفاده از فناوری‌ها در مراحل مختلف کاشت، ذخیره مناسب محصولات و حمایت از معاملات منطقه‌ای با آنها مبارزه کرد.

علم در مبارزه با گرسنگی

در شرایطی که گرسنگی و فقر غذایی، کمر بسیاری از کشورهای جهان را خم کرده است، به نظر می‌رسد همچنان می‌توان به نجات گرسنگان جهان به کمک راهکارهایی که علم به جامعه انسانی ارائه کرده، امیدوار بود. استفاده از محصولات تراریخته و اصلاح ژنتیکی شده، مبارزه بیولوژیک با حشرات و آفات کشاورزی، به‌کارگیری ماشین‌آلات کشاورزی مدرن، تنها بخشی از خدمات علم در این عرصه هستند. در اقدامی از این دست، آژانس بین‌المللی انرژی اتمی اعلام کرده درصدد است با فناوری هسته‌ای، محصولات زراعی را افزایش دهد و به این ترتیب به مبارزه با گرسنگی کمک کند.

از طرفی دیگر در اقصانقاط جهان تلاش‌هایی در جهت تولید سوخت از دورریزهای غذایی انجام شده است و در چنین فرآیندی ضایعات دورریز میوه و سبزی به اتانول تبدیل می‌شود که استفاده از آن به عنوان سوخت می‌تواند ضمن صرفه‌جویی اقتصادی به کاهش آثار سوء زیست‌محیطی مربوط به تولید زباله، کاهش فرآورده‌های سمی و آلوده‌کننده ناشی از مصرف سوخت‌های فسیلی، کاهش آلودگی هوا، کاهش مصرف منابع انرژی فسیلی به عنوان سوخت منجر شده و از هدررفت سرمایه‌ها جلوگیری کند.

البته دورریزها را نباید در مواد غذایی خلاصه کرد و درواقع فرهنگ اشتباه مصرف در خیلی از محصولات باعث شده حجم زیادی از زباله‌های الکترونیک، شیمیایی، پلاستیکی، کاغذی و... در گوشه و کنار جهان تلنبار شوند. به عنوان مثال چندی پیش برنامه حفظ محیط‌زیست سازمان ملل متحد در گزارشی با ابراز نگرانی از مشکل زباله‌های الکترونیکی اعلام کرد میزان زباله‌های الکترونیک در جهان، افزایشی ۴۰ درصدی داشته است؛ در حالی که اگر بتوانیم به راهکارهای زیست‌محیطی مناسبی در بازیافت زباله‌های الکترونیکی دست یابیم، می‌توان گفت آنها منبع ارزشمندی برای تولید مواد خام ثانویه هستند. در غیر این صورت زباله‌های الکترونیکی منشاء اصلی تولید مواد سمی و در نتیجه عامل اصلی شیوع انواع سرطان‌ها در جوامع انسانی محسوب می‌شوند.

بازیافت به طور کلی یک مولفه کلیدی در مدیریت مدرن کاهش مواد زائد است که شامل سلسله مراتب کم کردن دوباره مصرف کردن و بازیافت مواد مختلف می‌شود؛ بنابراین اگر در وهله اول دورریزها را به حداقل برسانیم و در نهایت آنچه به عنوان زباله باقی‌مانده را با روش‌های مناسب بازیافت کنیم، علاوه بر آن‌که در محیطی پاک‌تر زندگی می‌کنیم، نقشی موثر در ادامه زندگی هموعانمان در اقصانقاط دنیا خواهیم داشت.

بهاره صفوی / گروه دانش